

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en
kindermishandeling voor *IBS De Reiziger*
2026- 2027

1. Inleiding.....	3
1.1. Doel van de wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.....	3
1.2. De Meldcode in het kort.....	3
1.2.1. Meldcode-app.....	3
2. Het stappenplan en toelichting.....	5
2.1. Beschrijving stappen.....	6
2.2. Meldcode: Toelichting en verantwoordelijkheden.....	7
2.2.1. Functies van de meldcode.....	7
2.2.2. Verantwoordelijkheden van IBS De Reiziger in het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meld klimaat.....	8
2.2.3 Beroepsgeheim.....	10
3. Bijlagen.....	12
3.1 Bijlage 1: Afwegingskader.....	12
3.2 Bijlage 2: Sociale kaart.....	13
3.3 Bijlage 3: Signalen kindermishandeling en seksueel misbruik.....	14
3.4 Bijlage 4: Acute of structurele onveiligheid.....	17

1. Inleiding

Voor u ligt het stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling voor *IBS De Reiziger*. Dit stappenplan is gebaseerd op de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

De Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (sinds 2013) verplicht beroepskrachten, ook onderwijspersoneel, om een vijfstappenplan te gebruiken als ze het vermoeden hebben van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Gemiddeld heeft één kind in elke schoolklas te maken met een vorm van kindermishandeling. Om sneller en adequater in te grijpen bij vermoedens van kindermishandeling zijn scholen verplicht een meldcode te hanteren.

Per 1 januari 2019 is de meldcode veranderd. Het is sindsdien een professionele norm om melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid. De 5 stappen uit de meldcode zijn gebleven, maar stap 4 en 5 zijn aangepast. In stap 5 het onderscheid tussen hulp verlenen of melden vervallen. De beroepskracht neemt nu in de nieuwe situatie twee losse besluiten:

1. Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
2. Is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk? Als hulpmiddel om te komen tot het besluit om te melden is het per 1 januari 2019 ook verplicht om als beroepskracht een afwegingskader (bijlage 1) te gebruiken in stap 4 en 5 van de meldcode.

1.1. Doel van de wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Doel van de wet is leerlingen die te maken hebben met een vorm van geweld of mishandeling in de thuissituatie, passende hulp te bieden, zodat een einde komt aan de bedreigende situatie. Deze wet geldt voor misbruiksituaties in de privésfeer en voor situaties in de huiselijke sfeer.

1.2. De Meldcode in het kort

De meldcode bestaat uit vijf stappen:

- Stap 1. In kaart brengen van de signalen.
- Stap 2. Collegiale consultatie en eventueel raadplegen Veilig Thuis.
- Stap 3. Gesprek met de cliënt.
- Stap 4. Wegen van het geweld of de kindermishandeling.
- Stap 5. Beslissen: hulp organiseren of melden.

De stappen worden in dit document verder uitgebreid beschreven. Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er voor advies altijd contact op kan worden genomen met het *Veilig Thuis*.

1.2.1. Meldcode-app

Het is mogelijk voor de directeur/ib-ers om de gratis Meldcode-app te downloaden. Er is een app voor iPhone, iPad en Android. Voordelen van de app zijn dat de gebruiker altijd de stappen van de meldcode bij de hand heeft. Per stap wordt beschreven welke acties een beroepskracht moet ondernemen.

2. Het stappenplan en toelichting

Stap 1 Signalen in kaart brengen	
Stap 2 Overleg met een collega en raadpleeg eventueel Veilig Thuis	
Stap 3 Gesprek met cliënt	
Stap 4 Wegen van huiselijk geweld/kindermishandeling	
• Heb ik op basis van stap 1 tot en met 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling? • Heb ik een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?	
Stap 5 Neem twee beslissingen	
1. Is melden noodzakelijk? Melden is noodzakelijk als er sprake is van: • Acute onveiligheid • Structurele onveiligheid	2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk? Hulp verlenen is mogelijk als: • De professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren • De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp • De hulp leidt tot duurzame veiligheid Indien hulp verlenen op basis van een van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk.

2.1. Beschrijving stappen

Stap 1: Signalen in kaart brengen

- De leerkracht signaleert en heeft overleg met duo- collega. Om te weten over welke signalen het kan gaan, wordt verwezen naar bijlage 3.
- De leerkracht signaleert en bespreekt dit met de IB-er. De IB-er is verantwoordelijk voor de coaching van de leerkracht in dit proces. Dit wordt genoteerd in een digitaal document en alleen gedeeld met desbetreffende.
- Als na overleg met de IB-er wordt besloten dat er verdere stappen noodzakelijk zijn, dan gaat de leerkracht verder met observeren en wordt dit genoteerd in het digitaal document.
- De leerkracht deelt indien mogelijk in een vroeg stadium zorgen met ouders.

Stap 2: Overleg met een collega en raadpleeg eventueel *Veilig Thuis*

- De IB-er bespreekt de casus binnen het interne zorgteam

Samen wordt overlegd welke stappen er genomen gaan worden. Denk aan: Advies vragen aan Veilig Thuis, schoolarts, verpleegkundige, externe vertrouwens arts of anderen.

- Bij een vermoeden van seksueel misbruik, eer-gerelateerd geweld of genitale verminking schakelt de IB-er meldpunt bijzondere zorg in of externe vertrouwensarts.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s)

- Bespreek en delen zorg met ouder(s) middels een oudergesprek. Door de leerkracht, IB-er/directeur.
- De IB-er/directeur benoemt naar de ouders dat de meldcode wordt gestart.
- Een vervolgesprek wordt ingepland.

Stap 4: Wegen van huiselijk geweld en kindermishandeling

- De IB-er vraagt eventueel om advies aan de externe vertrouwensarts, in het zorgteam (VOT), bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (Veilig Thuis) of meldpunt bijzondere zorg.
- Is er op basis van stap 1 t/m 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling? Is er sprake van acute of structurele onveiligheid? (zie bijlage 4 voor voorbeelden van acute of structurele onveiligheid)

Stap 5: Neem 2 beslissingen

- Is melden noodzakelijk? Melden is noodzakelijk wanneer er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid. Ook is melden noodzakelijk wanneer hulp wordt geweigerd. De voorgenomen melding bij Veilig Thuis wordt met de ouder(s) besproken. Dit gesprek wordt gevoerd door twee mensen waarvan in ieder geval één persoon vanuit de schoolleiding. Schoolleiding meldt bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.
- Is hulpverlening of organiseren (ook) mogelijk?

De IB-er en leerkracht bespreken de gekregen adviezen en het oordeel met de ouder(s). De IB-er organiseert hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar schoolmaatschappelijk werk, JGZ, Bureau Jeugdzorg of anderszins. De IB-er en leerkracht monitoren of ouder en kind hulp vragen en krijgen. De IB-er en leerkracht volgen het kind.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in bovengenoemde volgorde worden genomen. De betrokken

persoon in het onderwijs/de leerplichtambtenaar (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegings vragen (zie bijlage 1). Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school/leerplichtambtenaar als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

2.2. Meldcode: Toelichting en verantwoordelijkheden

2.2.1. Functies van de meldcode

De beoogde verplichting voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren om een meldcode te hanteren, heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een meldcode bevat een stappenplan. Dit stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij, rekening houdend met zijn beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding. Deze ondersteuning van beroepskrachten in de vorm van het stappenplan, levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De organisatie zal, als zij aan toezicht door de inspectie is onderworpen, door de inspectie kunnen worden aangesproken op het beschikken over een meldcode én op het scheppen van de randvoorwaarden waardoor de beroepskrachten die binnen een organisatie werkzaam zijn, de meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen. Individuele beroepskrachten\ binnen de organisatie kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Zo zal in een onderzoek naar aanleiding van een bepaalde casus op organisatieniveau worden bekeken of er een meldcode aanwezig is en of de organisatie zich voldoende heeft ingespannen om de meldcode te laten 'werken'. Het handelen van de betreffende beroepskrachten kan worden getoetst aan het stappenplan van de code.

2.2.2. Verantwoordelijkheden van IBS De Reiziger in het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meld klimaat

Voor het signaleren en het zetten van de stappen zijn een goede implementatie van de code en een veilig werkklimaat noodzakelijk.

Verantwoordelijkheden van de directeur:

- Het informeren van teamleden en ouders dat de meldcode er is, wat het doel is en dat deze wordt gehanteerd.
- Het aanbieden van voldoende en regelmatig terugkerende opleidingen en trainingen voor medewerkers.
- Het regelmatig evalueren van het gebruik van de meldcode op basis van casuïstiek. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de meldcode en van de bewustwording van de handelwijze van de professionals bij signalering van huiselijke geweld en kindermishandeling.
- Draagt zorg voor de beschikbaarheid van deskundigen die kunnen worden geraadpleegd. De meldcode wordt ingebed in de interne ondersteuningsstructuur.
- Het zicht houden op de effecten van de meldcode.
- Het maken van afspraken met de medewerkers (bijvoorbeeld in de MR) op welke wijze organisatie hen zal ondersteunen als ouders hen, in of buiten rechte, aanspreken op het zetten van de stappen van de meldcode.

De volgende taken en verantwoordelijkheden zijn vastgesteld als het gaat om de verschillende deskundigen binnen de organisatie:

De Intern begeleider (IB-er)

- Tevens aandachtsfunctionaris is het aanspreekpunt voor mogelijk huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Tevens aandachtsfunctionaris functioneert als vraagbaak binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- Tevens aandachtsfunctionaris herkennen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Tevens aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat leerkrachten en andere teamleden signalen herkennen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Tevens aandachtsfunctionaris heeft kennis van de stappen volgens de meldcode;
- Tevens aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat leerkrachten kennis hebben van de stappen volgens de meldcode;
- Tevens aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat teamleden weten bij wie zij signalen/zorgen kunnen melden;
- Neemt deel aan het zorgteam.
- Coördineert de uitvoering van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- Coacht de leerkrachten en/of teamleden gedurende het proces;
- Waakt over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen;
- Tevens aandachtsfunctionaris neemt zo nodig contact op met het Veilig Thuis (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) voor advies;
- Evalueert de genomen stappen met het zorgteam.

De medewerker (leerkracht, ondersteunend personeel, ambulant begeleider):

- herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de ib-er bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- voert afspraken uit die zijn voortgekomen uit het overleg met de ib-er of andere betrokkenen, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- bespreekt de resultaten van deze ondernomen stappen met de ib-er of andere betrokkenen.

Strafrechtelijke aanpak

Als door de signalen een vermoeden ontstaat van een ernstig misdrijf, is het verstandig om de te zetten stappen, al dan niet via het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, af te stemmen met de interventies van de politie. Gesprekken met slachtoffers en/of getuigen kunnen het leveren van bewijs in een strafzaak namelijk belemmeren.

Kindermishandeling gepleegd door een medewerker van de school Kindermishandeling door *medewerkers* vallen *niet* onder het bereik van het basismodel. Deze vormen van geweld vallen buiten het basismodel, omdat dan andere stappen aan de orde zijn, zoals het direct informeren van het bestuur en het inschakelen van de betreffende inspectie.

Medewerkers in het basisonderwijs (bo) en het voortgezet onderwijs (vo) zijn wettelijk verplicht het schoolbestuur onmiddellijk te informeren als zij informatie krijgen over een mogelijk zedendelict. Het gaat dan om een strafbaar feit waarbij een medewerker van de school een minderjarige leerling seksueel heeft misbruikt of geïntimideerd. De aangifteplicht houdt in dat het bestuur van de school verplicht is aangifte te doen bij de politie als een vermoeden bestaat dat een zedendelict is gepleegd. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Meldplicht onderwijs bij zedendelict

Als een medewerker een vermoeden heeft van seksueel misbruik, moet hij dit onmiddellijk bekend maken bij het schoolbestuur. Het is niet voldoende om een tussenpersoon te informeren, zoals een lid van de schoolleiding. Als de medewerker zijn verantwoordelijkheid hiervoor niet neemt, kan het schoolbestuur strenge maatregelen nemen. Zwijgt een medewerker over bij hem bekend seksueel misbruik, dan kunnen het slachtoffer en/of zijn ouders een schadeclaim indienen tegen de medewerker.

Meldplicht seksueel misbruik voor alle onderwijsmedewerkers

De meldplicht geldt voor alle medewerkers op een school. Hieronder vallen ook contactpersonen en interne vertrouwenspersonen die binnen hun functie informatie krijgen over mogelijk seksueel misbruik. Geen enkele medewerker kan zich beroepen op de geheimhoudingsplicht.

Overleg met vertrouwensinspecteur over mogelijk zedendelict

Als het schoolbestuur een melding heeft ontvangen van een mogelijk zedendelict, is het schoolbestuur verplicht direct te overleggen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs (IvhO). De vertrouwensinspecteur stelt vast of sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

Aangifteplicht schoolbestuur bij mogelijk zedendelict

Als na het overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat er een redelijk vermoeden is van een zedendelict, is het schoolbestuur altijd verplicht aangifte te doen bij de politie. Ook als de betrokkenen misschien hun bedenkingen hebben. Het schoolbestuur informeert ook de betrokkenen. Voorop staat dat herhaling van het seksueel misbruik wordt voorkomen. De aangifteplicht geldt niet voor vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs. Zij zijn daarvan wettelijk vrijgesteld. Wel zijn ze wettelijk verplicht geheim te houden wat leerlingen, ouders of personeelsleden van een school hen toevertrouwen.

Meer informatie meldplicht onderwijs bij seksueel misbruik onderwijs

Meer informatie over de meldplicht en de aangifteplicht bij seksueel misbruik in het onderwijs vindt u op de website van het Centrum School en Veiligheid.

Als u vermoedt dat uw kind seksueel geïntimideerd wordt, kunt u ook contact opnemen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. De vertrouwensinspecteur behandelt de klachten met de grootste zorgvuldigheid en onderneemt geen actie zonder uw instemming. Meer informatie vindt u op de website van de Inspectie van het Onderwijs.

Conform de Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht).

2.2.3 Beroepsgeheim

Algemene zwijgplicht

Iedere medewerker die in het onderwijs werkt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de medewerker om, geen informatie over de leerling en/of diens ouder(s) aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot onderwijs en/of hulpverlening zo laag mogelijk te maken en het kind/de ouder(s) het vertrouwen te geven dat hij/zij vrijuit kan spreken.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacybepalingen. (Uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod op het verbreken van geheimen die aan de beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Vertrouwensinspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om ervoor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. De meldcode geeft daarin een handreiking voor zover het

gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een kind en/of ouder(s) aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan Veilig Thuis, geldt als hoofdregel dat de beroepskracht zich inspannt om toestemming voor zijn melding te krijgen. Geeft de ouder(s) zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de ouder(s) ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de beroepskracht een nieuwe afweging, zie stap 4.

NB: De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt vanaf 12 jaar die nog thuis woont, het recht om deelnemer te zijn aan een gesprek en dat hij/zij toestemming moet geven voor het verstrekken van gegevens. Bij een melding wordt derhalve toestemming gevraagd van de jongere én de ouders.

Anonieme melding

Het doen van een melding bij *Veilig Thuis* zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van het kind, de ouder, die van de leerkracht of een andere persoon in het geding is;
- er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met de functionaris (ib-er) en de school zal verbreken.

3. Bijlagen

3.1 Bijlage 1: Afwegingskader

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten **B:** ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid: **A:** NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

3.2 Bijlage 2: Sociale kaart

Organisatie: Schoolarts en assistente schoolarts

Contactpersoon: Mw. Marleen Akkermans - Buitelaar

Telefoonnummer: 06-48215310

E-mailadres: m.akkerman@cjgrijnmond.nl

Organisatie: Samenwerkingsverband

Contactpersoon: Nicaole van der Mark

Telefoonnummer: 06-13003433

E-mailadres: nvandermark@onderwijsdatpast.info

Organisatie: Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond

Telefoonnummer: 010 233 00 00

E-mailadres: info@jbrr.nl

Organisatie: Jeugdprofessional (JOS)

Contactpersoon: Kimberley Meijer

Telefoonnummer: 06-13894516

E-mailadres: k.meijer@mevis.nl

Organisatie: Veilig Thuis

Telefoonnummer: 0800-2000

E-mailadres: info@veiligthuisrr.nl

3.3 Bijlage 3: Signalen kindermishandeling en seksueel misbruik

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

<https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/signalenkm4tot12.pdf>

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- zorgelijke overgewicht
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind heeft slechte algehele hygiëne (ongewassen kleding, kleding ruikt naar urine, overmatige transpiratie geur)
- oververmoeid
- regelmatig ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind heeft regelmatig geen fruithapje en brood bij zich
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Lichamelijk welzijn

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- leeft in fantasiewereld wat niet leeftijdsadequaat is
- emotioneel niet stabiel
- overmatige nervositeit
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen:

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

Overig:

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal-en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren.

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

3.4 Bijlage 4: Acute of structurele onveiligheid

Wat is acute onveiligheid?

Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden van acute onveiligheid:

- Door geweld toegebrachte verwondingen die medische behandeling nodig hebben.
- (Ernstig) letsel met het vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- De vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een 20
- volwassene.
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Wat is structurele onveiligheid?

Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Voorbeelden van structurele onveiligheid:

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en

emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/ of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.

- Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties.
- Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.

Wat is disclosure?

Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partner stalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling.

Een professionele norm tot melding betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop. (<https://handelingsprotocol.nl/>)